

ВІДГУК

офіційного опонента професора кафедри педагогіки вищої школи
та суспільних дисциплін Тернопільського національного медичного
університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України,
доктора педагогічних наук, професора

КУЛЬЧИЦЬКОГО Віталія Йосиповича на дисертацію

ПЕТРІВА Андрія Богдановича на тему:

**«Формування патріотичних ідеалів студентів
аграрних закладів фахової передвищої освіти»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань **01 «Освіта/Педагогіка»**

та спеціальності **011 «Освітні, педагогічні науки»**

Актуальність теми дослідження

В умовах російсько-української війни проблема формування патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти є надзвичайно актуальною. Патріотизм здобувача освіти має проявлятися у готовності стати на захист територіальної цілісності держави та в щоденній самовідданій праці на рідній землі. Ефективна господарська діяльність можлива лише за тих умов, коли на землі будуть працювати люди, які не сприймають її як товар та джерело збагачення, не женуться за надприбутками, а вміють на ній раціонально працювати. Перед педагогами аграрних закладів фахової передвищої освіти стоїть одне з вагомих завдань – підготувати студентів не лише як висококваліфікованих фахівців, а й сформувати у них патріотичні ідеали, що проявляються у прагненні наслідувати кращі трудові приклади відомих аграріїв та героїчні подвиги борців за незалежність України.

Отже, необхідність вирішення проблеми формування патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти свідчить про актуальність теми дисертації Петріва Андрія Богдановича.

Наукова новизна одержаних результатів

У результаті наукового пошуку дисертантом вперше визначено сутність і структуру поняття «патріотичні ідеали студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти»; виділено складові поняття «патріотичні ідеали студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти: мотиваційний, когнітивний, емоційно-ціннісний та діяльнісно-поведінковий компоненти; виокремлено та обґрунтовано педагогічні умови формування патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти: (формування стійкої мотивації студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти до самовиховання патріотичних ідеалів; забезпечення готовності наставників академічних груп аграрних закладів фахової передвищої освіти до формування патріотичних ідеалів; використання виховного потенціалу соціально-гуманітарних дисциплін у формуванні патріотичних ідеалів здобувачів аграрних закладів фахової передвищої освіти; залучення студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти до різних видів позааудиторної діяльності патріотичного спрямування, які проводяться органами студентського самоврядування); науково обґрунтовано та експериментально перевірено методику формування патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти, що є системою взаємопов'язаних та взаємообумовлених цілей, змісту, методів, форм організації виховання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків

і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертація викладена на 244 сторінках, ілюстрована 20 таблицями та 29 рисунками. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (254 найменування, з них 29 – іноземними мовами), 10 додатків.

До **основних наукових здобутків**, отриманих особисто дисертантом у процесі дослідження, можна віднести:

1. Ретельний історико-генетичний аналіз ідей формування патріотичних ідеалів особистості.
2. Розкриття сутності і структури поняття «патріотичні ідеали студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти».
3. Узагальнення зарубіжного та національного досвіду формування патріотичних ідеалів студентів.
4. Експериментальна перевірка методики формування патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти.

Таким чином, оцінка змісту дисертації Андрія Богдановича Петріва «Формування патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти» дозволяє говорити про те, що мета дисертації в ході виконання дослідження була загалом досягнута, а робота є завершеною науковою кваліфікаційною працею. Дисертація за характером і змістом розкритих питань є новітнім комплексним та системним дослідженням проблематики формування патріотичних ідеалів у студентської молоді. Висновки та рекомендації аргументовано результатами власних досліджень, вони відповідають меті та поставленим завданням дослідження.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Отримані автором результати мають значення для розвитку вітчизняної науки і практики. Практичне значення одержаних дисертантом результатів полягає у впровадженні в практику аграрних закладів фахової передвищої освіти програми формування ціннісного світогляду особистості студента «Громадянин, патріот, фахівець»; методичних рекомендацій для кураторів та викладачів коледжів «Формування патріотичних ідеалів студентів»; методики та педагогічних умов формування патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти; розробленні діагностичного інструментарію для визначення рівнів сформованості патріотичних ідеалів здобувачів аграрних закладів фахової передвищої освіти, що можуть бути

використані в освітній діяльності аграрних коледжів, у самовиховному процесі студентів.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основні положення дисертації викладено в 11 публікаціях, з яких 4 статті у наукових фахових виданнях України, стаття у науковому виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз даних Scopus та/або Web of Science Core Collection, 6 тез наукових доповідей. Висновки й результати дослідження було представлено на зарубіжних, міжнародних, всеукраїнських конференціях і форумах, де здійснювалася апробація дисертаційного дослідження. Характер наукових публікацій, у яких відображено окремі положення й результати проведеного дослідження, повною мірою відображає проблему формування патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти. З огляду на це, можна стверджувати, що кількість і якість опублікованих Андрієм Петрівим наукових праць є достатньою, дисертація пройшла належну апробацію і є самостійною науковою працею.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

У дисертації Петріва Андрія Богдановича відсутні порушення академічної доброчесності. У дослідженні повною мірою дотримуються вимоги щодо посилань на літературні джерела. Використання ідей, результатів та текстів інших авторів містить посилання на відповідне джерело інформації.

Дискусійні положення та зауваження

Як будь-яка наукова праця, присвячена дослідженню недостатньо вивчених міждисциплінарних наукових феноменів, дисертація Андрія Петріва містить певні дискусійні положення, а відтак хотілося б уточнити й конкретизувати бачення автора щодо деяких із них:

1. Автором виокремлено та обґрунтовано педагогічні умови формування патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти,

де другою педагогічною умовою є забезпечення готовності наставників академічних груп аграрних закладів фахової передвищої освіти до формування патріотичних ідеалів. Вважаємо, що варто було б також приділити увагу готовності викладачів фахових дисциплін до формування патріотичних ідеалів, тому що патріотизм випускника аграрного закладу освіти має проявлятися у щоденній професійній діяльності, що має включати раціональне та бережливе ставлення до рідної землі.

2. У педагогічному експерименті взяло участь 427 осіб. Це студенти експериментальних груп з ВСП «Березоворудський фаховий коледж ПДАУ», ВСП «Заліщицький фаховий коледж імені Є. Храпливого НУБіП України» – 227 осіб та 200 осіб із контрольних груп двох аграрних коледжів: ВСП «Боярський фаховий коледж НУБіП України», ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України». Вважаємо, що мав би бути окреслений та належно обґрунтований дисертантом хоча б один критерій добору закладів фахової передвищої освіти для експерименту.

3. У третьому розділі дисертації теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено методику сформованості патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти, де досить детально описані форми та методи формування патріотичних ідеалів, водночас вважаємо, що в методиці варто було б врахувати специфіку спеціальності, на якій навчається здобувач освіти («Агрономія», «Економіка», «Фінанси», «Екологія» і т. п.).

4. У змістовому блоці методики формування патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти, обґрунтовуючи структури патріотичних ідеалів, зокрема емоційно-ціннісний компонент, вважаємо за доцільне виокремлення та ширший аналіз патріотичних цінностей (любов до рідної землі, готовність до захисту Батьківщини, раціональне та екологобезпечне господарювання), які є визначальними при формуванні патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти.

Загальний висновок

Дисертація здобувача ступеня доктора філософії Петріва Андрія Богдановича на тему: «Формування патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» та спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій здійснено теоретичне та практичне обґрунтування формування патріотичних ідеалів студентів аграрних закладів фахової передвищої освіти.

Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а Петрів Андрій Богданович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» та спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент професор кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, доктор педагогічних наук, професор Віталій КУЛЬЧИЦЬКИЙ